

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

SUMARI

TEXT

- Consagració Gabriel Alomar.
Les nostres enquestes-L'Hospital de Santa Maria . .
La falla del liberalisme Curial.
Poesies. Pinyol Nolla.
L'humor de tots. Anselm Turmeda.
Criptestèsia i supervivència (E. Bozzano). . Humbert Torres, traductor.
Llibres i Revistes B. X.
Garba-Noves comentades.

GRAVATS

- Dos apunts d'Ibars d'Urgell R. Farré.
Les nostres biblioteques Fotografia.

FÁBRICA DE PEDRA ARTIFICIAL
MOSAICS HIDRÁULICS

DE
JOAQUIM SIMÓ

*Plassa del Pintor Morera, núm. 4
(enfrent del Musev) - LLEIDA.*

Es faciliten toia classe de pressupostos.
Especialitat en Ciment Armat.—Dipòsits i
Rentadors.—Vigues.—Terrasses.—Ponts.—
= = Tuberfes de totes classes. = =

Relloctges eléctrics **MORÓN.**

Caramels "L'ARC"

DEMOCRACIA, 26

LLEIDA.

Relloctges de torre **MORÓN.**

Ferros ** Ferreteria ** Carbons

Magatzems FLORENSA

Carrer del NORT N.º 34

LLEIDA

Joan Porta

Corredor de Comerç col·legiat

Plaça de la Sal, 13 i 15 pral.

Telèfon, 341. -- LLEIDA

**CEREBRINO
MANDRI**

Verdadero específico
del dolor nervioso o
reumático, desapare-
ciendo por
rebelle, que sea.

Cura el dolor

de cabeza,
neuralgias
(Faciales,
Intercostales,
de riñones, Ciática) y las
molestias periódicas pro-
pias de la mujer

PREVENTIVO Y CURATIVO DE
LA GRIPE

NUNCA PERJUDICA

MANERA DE TOMARLO:

Para el dolor de cabeza, neurálgias diver-
sas, molestias periódicas de la mujer, una cu-
charadita disuelta en agua, una, dos, o tres
veces con media hora de intervalo. En el
reumatismo febril, una cucharadita tres o cua-
tro veces repartidas durante el día en la mis-
ma forma. En las enfermedades dolorosas
crónicas han de tomarlo ocho días de cada
mes en ayunas, y una o dos veces caso de
presentarse el ataque de dolor. Usado en esta
forma y siguiendo siempre el consejo del mé-
dico se logra vencer enfermedades dolorosas
arraigadas y aliviar siempre grandemente a
los enfermos.

Preparado por Francisco Mandri,
Médico y Químico Farmacéutico.

ESCUDELLERS, 6

BARCELONA

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

Direcció i Administració: Carme, 6-2.^{on}

Preu 50 Cèntims

⊗ ⊗ No es retornen els originals. ~ Dels treballs publicats en són responsables llurs autors. ⊗ ⊗

Consagració

*L'herba del bosc, irreverent, profana
la simbòlica clau que els arcs unia.
No s'és oïda al toc d'Ave-Maria,
com altre temps, plorosa, la campana.*

*Tota sola, triomfal i sobirana,
la piscina s'aixeca, a on un dia
son front impur a rabejar venia
devotament la multitud cristiana.*

*Entre els pilars caiguts avança lenta
una vaca en l'església derruïda:
de les pluges darreres l'aigua pura
ben dins del marbre sant amb set ardenta,
i, en el temple vençut queda acomplida
la gran consagració de la natura.*

GABRIEL ALOMAR

Aquest número ha estat visat per la Censura governativa

Les nostres enquestes

Quin és el destí que més escau al vell Hospital de Santa Maria?

Francesc d'A. Bordalba, ex-alcalde

Atenent el nostre qüestionari, el senyor Francesc d'A. Bordalba, fa les següents manifestacions:

Amb tota sinceritat, dec dir a la Revista LLEIDA, que trobo molt escaienta i encertada la idea de sotmetre a enquestes, la possible solució dels nostres problemes, en les presents circumstàncies; i aquest encert apareix més remarcable, per quant suposa la intervenció, al menys en l'aspecte espiritual, dels homes que per llur capacitat i temperament, ultra una provada amor a Lleida, tenen el deure de cooperar a la solució de dits problemes, i el dret d'exigir que no s'ajorni ni es difereixi, no sols per ésser aquells tants i tan greus: també, però, perquè el nostre progrés i la nostra potència econòmica són prou sòlids per resoldre'ls, i ens diuen que és arribada l'hora de que, canviant de procediments, ens unim tots per realitzar les obres ciutadanes que l'interès col·lectiu reclama imperativament.

Les opinions consultades respecte a la Paheria, han palesat un anhel fervent i unànim de que el palauet es reconstrueixi, amb el fi de donar estatge a l'Ajuntament; entenent-ho així, i creient que els problemes deuen ésser resolts posant l'esguard en un lapse prou llarg per entendre que se n'ha reeixit definitivament, fou propòsit meu, durant la meva gestió municipal,

reedificar la Paheria, destinant-la a Despatx de l'Alcaldia, Saló d'Actes, Arxiu, Secretaria, etc., i afegir-hi una de les cases immediates, per a instal·lar-hi, d'una faisó moderna i ampla, totes aquelles dependències que les necessitats d'avui i de l'esdevenidor poguessin exigir.

Crec que les institucions populars han de viure servant acuradament totes les característiques externes de la tradició, i per ço deuen instal·lar-se en apropiats edificis. Les úniques valors arqueològiques a l'interior de la ciutat nostrada, són el Palau de la Paheria i l'Hospital de Santa Maria; i si el primer deu donar estatge a l'Ajuntament, el segon deu ésser el sojorn digne de la Diputació Provincial, a quina Corporació pertany així mateix l'edifici. Per a assolir una perfecta instal·lació, adaptant el casal al seu nou destí, cal enderrocar el que és avui Hospital Militar, obrint-hi un carrer, i fent-hi una façana d'estil; esbaldar, per la part de Blondel, tot el mangle i sobreposat, tancant el pati amb un reixat artístic, fent un jardí de l'espai lliure.

Amb el preu d'alienació de l'edifici on hi ha avui la Diputació Provincial, podria obtenir-se l'agençament de l'Hospital de Santa Maria.

Ningú no pot dubtar que són necessitats pregonament sentides la creació d'una biblioteca i un arxiu, on es reculli el molt i

bò que està desaplegat per distints indrets de la província, salvant així coses força remarcables que es troben en perill d'ésser perdudes per ignorància, negligència o mala fé. El Casal de la Cultura Lleidatana, on hi tinguin estatge el Museu Arqueològic i d'Art, l'Arxiu, la Biblioteca, i un Saló d'actes públics d'audicions, pot i deu bastir-se a la Plaça de la Constitució al lloc que ocupa ^el'Almudí, part del carrer de Fragà, i cases posteriors fins a la Redola de sant Joan.

Però els dos edificis únics que posseïm amb valor arqueològica, amb un caire de cosa amablement vella i senyorívola, deuen ésser sojorn de les dues institucions populars: la Paheria, per a l'Ajuntament; per a la Diputació Provincial, l'Hospital de santa Maria.

Salvador Roca Llejós, catedràtic d'Història de l'Institut de 2.ª Ensenyança de Lleida.

No fa gaire temps que personalitats científiques de la més gran solvència varen precisar en informes i articles el valor històric-arqueològic de l'Hospital de Santa Maria. Tot el que's digui sobre aquest punt sempre serà poc i s'haurà de tenir molt en compte pels qui col·laborin en l'enquesta que amb molt encert ha emprés aquesta Revista.

Amb motiu de l'enquesta sobre la Paheria, vaig tenir ocasió d'opinar en contra d'un probable traspàs del Ajuntament al Hospital de Santa Maria. He sentit a dir també que s'ha pensat en portar-hi la Diputació; al meu entendre, aquest fóra una solució desencertada; a la Diputació, organisme administratiu sense arrels en la hostra història ciutadana no li cal pas un casal de la categoria del nostre vell Hospital. Hom ha parlat per altra banda

de cedir l'Hospital a persones particulars i desconec el grau de certesa que pugui tenir aquest rumor; el crec improbable; fóra una errada imperdonable.

En plantejar-nos el problema del destí de l'Hospital de Santa Maria hauriem de fer esment d'unes interessants dades documentals publicades no fa gaire per l'Elies Serra Ràfols—bon aimador de les vellúries de Lleida—a la Revista «Vida Lleidatana», en les quals hom veu que'ls lleidatans del segle xv joiosos com estaven del seu bellíssim Hospital, frisaven per donar-li un enquadrament urbà ben digne. Cal que nosaltres, que per efecte dels canvis que han portat el segle escolats ja no podem utilitzar-lo amb les finalitats primitives, prenguem exemple d'aquells lleidatans i dels pahers que'ls regien i cerquem pel destí de l'Hospital de Santa Maria una solució que s'adigui amb la noblesa d'aquest casal. Això exclou tot projecte d'utilització purament «administrativa», a base de fer estalvis de lloguers, de fer «produir» l'edifici, etc.; ben a l'inrevés: cal que tot seguit hom comenci a esmerçar en obres d'acondicionament, restauració i consolidació (a propòsit d'aquestes darreres els tècnics ens haurien de dir si el desplombament de la façana pot ésser progressiu com ho fou el de la Paheria.

Es evident que la millors solució que podem trobar, és la de portar a l'Hospital de Santa Maria les activitats de l'esperit que tinguin més transcendència ciutadana.

Quines poden ésser aquestes? Com que a Lleida en aquestes qüestions s'ha fet molt poca cosa, hi han problemes culturals prou abundants que romanen deixats de la mà de Déu.

De moment sembla que dues necessitats ben paleses són la d'un Museu i una Biblioteca dignes de la potencialitat econò

mica i de les aspiracions de la nostra ciutat.

Us heu fixat en el goig que ara fa el Museu Morera? En cap ciutat com Lleida trobareu una col·lecció pictòrica tan nombrosa i interessant com la del nostre Museu. Doncs bé: fa engúnia veure-la en un local de condicions impròpies, no ben salvada de la pluja i exposada a oscil·lacions termomètriques anyals de 40°; tot això sense comptar que al Museu no hi ha lloc material per a res més; la Secció d'Arqueologia presenta l'aspecte d'un magatzem de desferres. L'Hospital de Santa Maria donaria una solució magnífica al problema del Museu.

I la Biblioteca? Es clar que's tracta d'una Biblioteca «viva», que tot donant mitjants als intel·lectuals sigui un centre que tant per la seva organització com pel seu fons bibliogràfic, pugui aixecar el nivell cultural del nostre poble que en això s'ens mostra orfe de protecció i manejat per medi del llibre amb finalitats partidistes o sectàries.

Al Hospital de santa Maria la Biblioteca de la ciutat hi tindria un hostatge immillorable. I a redòs de la Biblioteca podríem instal·lar i valoritzar encara altres mitjants de cultura, com per exemple l'Arxiu municipal si no pot encabir-se a la Pàheria, l'Arxiu de Protocols, tan interessant per a refer la història de la Ciutat i tan inexplorat, etc. Hom ha parlat també de la creació d'una sala on «lliurement» poguessin portar-se a cap tota mena d'actes culturals; no hi trobo cap inconvenient però no em sembla ja cosa tan urgent perquè sortosament ja fa uns quants anys que l'Ateneu Lleidatà va fent una tasca constant en aquest sentit.

Com pot veure's, de bones solucions no en falten; el que convé es que ràpidament

es fassi quelcom; no s'ha de perdre temps elaborant projectes d'obres, traspassos o funcionaments estructurats fins als petits detalls. Es precis comensar fent el més urgent i reobrir aviat les portes de l'Hospital de santa Maria, millorant encara el seu encís i el seu prestigi hostatjant-hi els centres culturals indicats.

Josep Pinyol, Catedràtic d'Història de l'Escola Normal de Mestres, de Lleida

Havia promés diverses vegades de parlar de l'afer del vell Hospital de santa Maria. Avui m'en oferiu l'ocasió i no vull defugir-la.

Vagi per endavant el meu vot que concorda, naturalment, amb els de tots els fins avui apareguts a les pàgines de LLEIDA. No puc emetre'n d'altre.

Que, per què? Us vaig a resumir la història.

L'any 1914 el vell edifici estava destinat a l'enderrocament per a fer-ne patis per vendre. Amb l'import es pagaria el del nou Hospital. Era acord, si mal no recordo, de l'Ajuntament, son ex-propietari, de la Diputació a les mans de la qual anava a raure, i fins crec que de la Junta de Monuments.

En arribar a Lleida l'octubre d'aquell any vaig enterar-me'n amb alarma. Vaig visitar l'innoblidable Arderiu per tal de confiar-li els meus sentiments i, amatent sempre en favor de la Ciutat, va acompanyar-me a l'Hospital on vaig mostrar-li la regularitat del vell edifici, dissimulada per les barroeres construccions adossades, la noblesa del material i de l'istil, no sols de la façana—que penso s'hauria procurat desfer amb cura—sinó del pati i estructura general interna.

Don Enric era home sensibilíssim i no tingui d'esforçar-me. Tot seguit es posà a

treballar per tal de contrafer els anteriors acords.

Trobàrem a Lleida mateix tota mena de soports, inclòs dintre dels diputats provincials. Els senyors Sol i Perenya sobretot es donaren molta manya.

L'Arderiu hi interessà els seus amics de l'Institut d'Estudis Catalans; jo mateix escriguí també pel meu compte a diverses personalitats, les respostes de les quals conservo.

El 14 de febrer de 1915 deia al senyor Macià, aleshores diputat, que s'oferí arduament, que la Mancomunitat ens ajudaria si se la interessava. I així fou. En una lletra, la còpia de la qual conservo, li exposava que la conservació de l'edifici medieval ens permetria establir-hi una mena d'Institut d'Estudis Lleidatans, la Biblioteca provincial i la Popular, ja aleshores acordada per l'Ajuntament—no oblideu que estàvem en temps d'optimisme públic, malgrat la guerra—, l'Arxiu municipal, un Centre de Conferències i de lliçons populars, inclòs un Museu pedagògic del que havia parlat amb l'Inspector Cap de primera ensenyança, els Museus de Pintures, Escultura, Modelats,—a base del

donatiu Morera— l'Arqueològic provincial, instal·lat adès a l'Institut de 2.ª ensenyança... i tot quan d'açò en podia néixer...

El senyor Ramon d'Alòs, a qui també vaig escriure, va donar-ne compte (30 de maig) de les dificultats que calia vèncer i hi treballà enèrgicament. Va demanar-me dades i fotografies i depressa fou interessat a favor nostre en Prat de la Riba. Vingué l'arquitecte senyor Martorell i el seu report tècnic, històric i artístic lluminosíssim de 25 agost ja resolgué l'afer de la faiso més satisfactòria. La Mancomunitat comprava el monument i ens el destinava per a instal·larhi els serveis de cultura que anava a crear a Lleida d'acord amb els que la Ciutat podia oferir també.

Això és el que es pensava fer. Això el que caldria que fessin els que avui tenen la responsabilitat del nostre estat actual.

Els catorze anys passats han servit per a que el nostre pensament esdevingués avui, com heu vist per l'nquesta, tota unànim, desig general de l'element més valuós de Lleida, es a dir, consciència ciutadana.

La falla del liberalisme

Els partits nomenats avençats a la Península, tenen com a distintiu el desconèixer l'escola i el seu valor, és a dir: l'abandonar-la.

Els partits reaccionaris tenen com a característica tèmer l'escola, i per ço procuren de dominar-la, d'apoderar-se'n.

Heus ací dues notes ben determinants de dues posicions típiques a la vella política que el Directori escombrà. Ben entés de que no fou, precisament, aquest el motiu de la escombrada sinó una altre d'un sentit molt distint.

Però si no en fou el motiu, podriem ben dir que en fou la causa originària.

.....

Ens sap greu, hi sentim una certa repugnància, de combregar amb la doctrina del Materialisme Històric i ens és forçós confessar que cada dia ens apareix com la sola que pot explicar els fenòmens socials del nostre país. Tota la experiència històrica ens diu com han estat de fatals els efectes de la ignorància i del fanatisme supersiciós. Mireu arreu! Altra cosa veieu dominar, per ventura, que aquests tristíssims flagells de la Humanitat? Què serà, a Catalunya, la generació que puja, sinó un ramat es!úpit que ho flarà tot a la bona de Déu i esperarà, com el xvèⁿ segle a Bisanci, que devalli un àngel del cel a salvar-nos de la catàstrofe?

.....

**Aquest número
ha estat visat
per la Censura
: governativa :**

* * *

Avui, llibres com «Elogi de Catalunya» i «Els Polítics» no podem adormir-nos els bons records d'aquelles solemnes hores del setembre d'ara cinc anys. Els que no som ramat, els que no som pomells, els que no duiem el ventilador no les oblidarem tant còmodament, lligant-les al cèlebre desenllaç de l'Assemblea de Parlamentaris i a tants de

desenllaços anteriors, garrotades seques que rebia el poble en pac d'haver portat els «seus» representants a «la victòria»!

.
.
.

Quanta d'energia malaguanyada!

I aquesta energia l'ha perduda el poble per manca d'autodirecció, per ignorància de les característiques de la societat «nostrada».

El nostre poble, parlem de les classes mancades de salvació, no la tindran sinó amb els llurs fatics. La Escola no els mostrarà el camí. Primer, per què el poble trigarà molts anys ací a tindre Escola veritable, només tal com la tenen arreu les nacions civilitzades. N'hi ha per anys, per moltíssims anys. Segon, per què, quan li donen, millor dit, quan li augmentin l'almoina d'escola que avui ja té, les ingerències sobre de l'escola faran baldera tota tasca ennoblidora de la independència individual que qualsevolga mestre es proposés escometre. Ja s'en guardaria!

A Alemanya existia l'Escola formidablement. Serví per a desencadenar-hi la guerra en mig de l'entusiasme popular. Fou un gros succès de l'escola militarista i xovinista alemanya: la mostra del gros poder de l'Escola; poder inclòs per al Mal.

* * *

L'Escola, diu J. R. Barcos, és creació de l'Estat i l'Estat és profundament conservador. És instrument de l'Estat com l'Estat ho és dels Governos i els Governos ho són de les oligarquies dominadores, interessades en la regressió social i no en el progrès. L'escola forma béns i homens lliures: mutil·la la personalitat infantil, segons opinió del pedagog argentí, corroborada per la realitat.

Es inútil que protesti l'esmentat autor de que el nen sigui a l'escola l'instrument de la Església, de

l'Estat i de la família, és a dir, la víctima de les preocupacions ancestrals en lloc d'ésser l'esperança de l'esdevenidor. La teoria del Liberalisme de respectar les opinions d'aquells qui no respecten el Liberalisme és forçosament fatal per la Llibertat.

L'Escola a les mans de la reacció n'esdevé, naturalment, el seu instrument; a les mans dels liberals esdevé, quan més, una cosa neutra, és a dir, sense contingut ideal de cap mena. Per no preformar el nen permet el liberalisme que perduri la deformació reaccionària. Així, a França s'ha castigat durament el mestre que s'ha permès parlar de la reacció religiosa.

Pero el poble res espera de l'escola al nostre país. Els conservadors no li deixen conèixer i els liberals no la hi fan estimar. Mai el poble troba a l'escola l'expressió del seu esperit ni la satisfacció dels ideals llurs.

Els partits avençats, els socialistes espanyols, per exemple, no hi han sabut capir mai altra cosa que un instrument d'instrucció, del senzill mecanisme de llegir, escriure i comptar.

Han estat molt pocs els qui n'han endevinat tota la seva força.

Quan a Brusseles van aixecar el cèlebre monument a Ferrer i Guàrdia, no feren altre que valoritzar l'ideal de la famosa víctima de la reacció dels fets de 1909 i de la seva fé en la força de l'escola com a element formatiu d'una humanitat novella. Els belgues vegeren clarament ço que al nostre país només les dretes reaccionàries van saber endevinar: el pensament d'aquell màrtir de la llibertat d'ensenyament, que les dretes reclamen només per a elles.

Però obliden les dretes que malgrat la seva escola, tal vegada contra d'ella i els seus orbes designis ha fet Rússia la seva obra.

CURIAL.

Pastoral

Ovella dòcil
com la ploma del poeta.
Cançó meitat reboll,
l'altre mig ho deus al doll
de poesia pastoral.
Cançó de totes hores,
que al prat hi duus el tast primaveràl.
Ovella inquieta, inquieta...
com la dòcil ploma del poeta!

Concells a l'estimada

Neu blanquíssima que plous
dintre un mar de blau celístia.

Somni

després de llegir Egard Poe

On aneu ones rebels

Agelet i Garriga.

On aneu ones rebels
de l'esperit
aquesta ennuvolada nit.

Pensaments, ones rebels,
cavalls de llefiscoses crins.
Com galopeu
— ara que estan closos els instints —
a la bona de Déu...

Hores negres que fendiu
tots els vespres més oïdes
què us costa avui d'infantar!

On aneu pensaments, ones rebels
aquesta paorosa nit!...

PINYOL NOLLA.

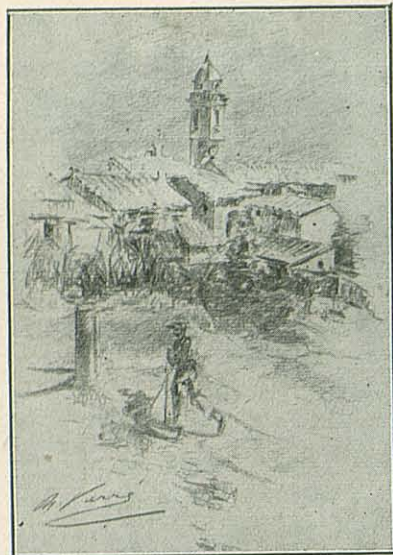
Les sales de lectura de Lleida.

Fotografia a 100 m/m
SIN RECUADRO

BIBLIOTECA DE JOVENTUT REPUBLICANA,
BEN NODRIDA D'OBRES D'ESTUDIS SOCIALS,
POLÍTIQUES I LITERARIES, OBERTA BEN
GENEROSAMENT A TOTS ELS ESTU-
DIOSOS.

Dos aspectes d'Ibars d'Urgell

DIBUIXOS DE RAMON FARRÉ.

L'humor de tots

Disputa de l'ase

Fragment de la edició
«Els nostres clàssics». 1928.

Frare Anselm respon.—Reverendíssim Ase, l'altra ràó per la qual nosaltres som de major dignitat i noblesa que vosaltres, és que nosaltres tenim ordres, religions i convents de cordellers, framenors, jacobites, frares predicadors, agustinians, carmelitans, i molts d'altres que serien llargs de recomptar; en els quals hi ha molts sants homes menant santa i honesta vida, i els quals, per servir a Déu, han deixat i abandonat tots els plaers mundanals, vivint castament; i mai no prenen mullers; i esquiven els pecats, principalment els set pecats mortals. I vosaltres no teniu res d'això, que és un grau de gran dignitat, noblesa i santedat. Per la qual cosa és provat clarament que nosaltres, fills d'Adam, som de major dignitat i noblesa que vosaltres, animals.—

L'ase respon a frare Ansem, i li parla dels convents, ordres, religions i monestirs.—Frare Anselm, vós voleu a cada moment, de més a més, que jo us canti la vostra lliçó. Bon home de Déu! Em constrenyeu a dir el que no voldria. Mes teniu-ho secret, car és a vostra gran vergonya i vituperi, i per tant, no sapigüeu grat a ma resposta, car jo us podria un poc carregar el bast, dient sempre la veritat.

Frare Anselm, així com vós sabeu, que des de la mort de sant Francesc, de sant Lluís de Marsella i de sant Antoni de Pàdua, que foren framenors, mai no s'és trobat en l'ordre un frare qui hagi estat sant, així mateix des de la mort de sant Domènec, de sant Tomàs d'Aquino i de sant Pere Màrtir, que foren frares predicadors, no s'és mai trobat en la dita ordre un frare qui hagi estat sant. I per no prolongar mon sermó i parlament, no cal parlar més de totes les altres ordres, ni de preveres i seculars, ni de llurs obres poc justes i encara menys bones. I no trobo al món cap diferència d'ells als homes mundans; sinó que els homes mundans només prenen una dona per muller, escrivint-li i proment-li el contracte de maridatge i donant-li l'anell, i els monjos en prenen tantes com en volen sense posar per escrit cap contracte ni donar anells. I tals són els monjos i les dones de religió. I d'altra part són dones maridades, vídues i donzelles, i sota l'hàbit de devoció sovint donen escac per roc a aquells qui tenen el bec groc. I en aquesta manera fan sovint bona bugada sense llexiu, així com féu un frare predicador a una bona dona confessant-se amb ell. Mes per fer-ho curt em callaré de llur fet, com fou ni com no.—

El rei dels animals parla—Llavors que l'ase volia prosseguir sa resposta, el rei dels animals li digué:—Bell responent, plaurà a la nostra senyoria saber el fet del frare predicador, i com fou amb la bona dona. I no us hagueu cura si frare Anselm no us en sap grat; car el proverbi diu que «qui diu mal, el vol oir», i per tal com ell ha dit mal de nosaltres, la raó vol que semblant li sigui fet.—

L'ase comença a descobrir les malvades obres i els fets dels religiosos.—Tot seguit que l'ase hagué oït parlar el rei, girant-se vers mi digué així:—Sapigheu, frare Anselm, que hi ha a Catalunya una ciutat, anomenada Tarragona, i antigament es deia Secondina, car en grandesa era considerada segona després de Roma. I això apareix encara avui dia ésser veritable, pels grans, antics i sumptuosos edificis que existeixen per tota la contrada de la dita ciutat. I trobareu, frare Anselm, que fora de la dita ciutat hi ha un convent de frares predicadors, en el qual hi havia un religiós anomenat frare Joan Juliot. I aquest frare era un bell gallard de sa persona, molt ben fet i proporcionat de tots els seus membres, i de gran eloqüència; de la qual cosa tot el poble de Tarragona li volia gran bé i el tenien en gran estima i reputació. Talment, que els principals de la dita ciutat es confessaven amb ell, ensempe que llurs mullers i infants. En la dita ciutat hi havia un home de bé nomenat Joan Destellers, el qual tenia per muller una bona dona anomenada madona Tecla. I el dit Joan era molt espiritual i devot, i la muller així mateix. I era una de les belles dones de tota la ciutat; talment, que semblava per sa bellesa, que fos un àngel de l'alta jerarquia.

Vinguda la quaresma, frare Anselm, i veient madona Tecla que les seves veïnes

anaven diàriament a confessar, digué a son marit: «Senyor, ja són passats deu dies de quaresma i no m'he confessat encara. Per la qual cosa, si us plaia, hi voldria bé anar.» D'aquesta cosa el marit en tingué un gran plaer, veient sa bona intenció, i responent li digué: «Dona, estic molt content que us aneu a confessar. Emperò, per tal com sou jove i innocent i mai no us confessàreu, i per tal com no sabeu la manera de confessar-vos vull que aneu a confessar amb frare Joan Juliot, de l'ordre dels frares predicadors, car és mon confessor i és home de bé i ben savi en son predicar; i en confessar fa meravelles, i sap molt bé demanar els pecats, i examinar-los bé. I per tal com no el coneixeu, vós el demanareu i hom us el mostrarà; i li direu que jo us he enviada a ell, per tal que ell us confessi.»

Tot seguit que madona Tecla hagué sentit les paraules del seu marit, prengué el seu mantell i se n'anà dret al convent dels frares predicadors. I per bé que la dita dona passés a totes les altres en beutat, era emperò força ensopida i ruda d'enteniment, i de bona fe, creient que tot el que hom li deia fos veritat. Tan bon punt fou arribada al dit convent, demanà pel frare Joan Juliot, el qual desseguida li fou mostrat. Llavors madona Tecla, besant-li les mans, digué: «Monsenyor frare Juliot, mon marit m'ha enviat a vós, per tal que em mostreu com m'he de confessar». Veient frare Juliot la beutat de la dona, i coneixent el seu parlar que era llorda d'enteniment, fou molt alegre i es digué a si mateix: «Cert, jo us mostraré tan bé a confessar-vos que d'ací avant no caldrà que un altre us ho mostri». I llavors ell la féu entrar en un recó i setial de l'església, on ell havia acostumat de confessar. I era, el dit recó i setial, molt secret i obscur; talment, que aquells qui eren dins el dit setial no

veien gens aquells qui eren defora, i aquells defora no veien gens aquells qui eren al dit setial, per la gran foscor d'aquell.

Tot seguit li demanà frare Juliot si ella havia amat a algú. I ella respongué: «Monseñor, jo no dubto pas que per ma gran bellesa molts s'hagin enamorat de mi; mes que jo m'hagi enamorat de ningú, jo no ho he fet mai. Car mon marit em diu que la dona qui ama a l'altre home que son marit, les velles bruixes vénen, la nit, i la prenen, i la fiquen en un sac i la tiren dins el mar. I per aquesta raó jo no he estat mai enamorada, ni he volgut bé ni he dut amor sinó a mon marit, per por d'entrar al sac». Així que frare Juliot veié que la tendror era tan lleugera de pes, tingué un singular plaer, i digué en si mateix: «Sens falla, jo us ficaré el dia d'avui en tal sac que d'ací endavant no tindreu por del sac de les velles». I llavors li demanà: «Ma filla, ¿quant fa que sou amb el vostre marit?». I ella respongué: «Monseñor, avui fa sis mesos». »¿Quantes vegades ha tingut afer vostre marit amb vós?» I ella respongué: «En veritat, monseñor, jo no us ho podria mai dir. Tantes vegades m'ho fa, de nit i de dia, que no n'he sabut tenir compte». Així que frare Juliot hagué conegut en aquesta resposta, que la dona era un poc dolça de sal, digué en son cor: «Cert, vós no eixireu d'ací fins a tant que hàgiu fet la raó». I llavors, mostrant-se molt torbat li digué: «¿Quina cristiana sou vós, que no teniu compte de les vegades que vostre marit us ho ha fet, per bé que per dret n'hàgiu de donar el delme al confessor a qui us confesseu? ¿Com podria, doncs, prendre el delme de vós, si no sé quantes vegades el vostre marit ha tingut afer amb vós? Cert, vós mereixerieu gran pena i penitencial!» Quan madona Tecla hagué oït les paraules les de frare Juliot, ella digué plorant: «Monseñor, us prec per l'amor de Déu

que em vulgueu perdonar. Car jo, trista de mi, he caigut ignorantment en aquest tan gran pecat; i jo us prometo en veritat que d'ara endavant jo hi pendré bé esment, i comptaré quantes vegades mon marit m'ho farà; i les marcaré en els meus rosaris per tal que no les obliidi. I cada vegada que m'ho farà, jo hi faré un nus. I per tal, monseñor, com mon marit sap que jo no sé res de tals coses, m'ha enviada a vós, per tal que m'ho mostreu!» Així que frare Juliot oï les paraules de la jove dona, tingué gran goig, car conegué clarament que ella era de simple voluntat. I per aconsellar-la, li digué: «Filla meva, de Déu i de mi us sia perdonat. I no ploreu més, ni no us doneu desplaer. Car jo us donaré bon ordre a tot, i faré el compte ara; i si hi ha algun poc més o menys, això no hi farà res. Ma filla, segons vostre dir avui fa sis mesos que vós heu estat esposada. I per l'amor de vostre marit i de vós, només comptaré trenta dies per cada mes, per bé que alguns tenen trenta un dies. I, segons que vos dieu, ell us ha fet tantes de vegades, de nit i de dia, que no n'heu sabut tenir el compte. Vet, emperò, que per l'amor de vós jo no comptaré sinó a raó d'una vegada, tant de la nit com del dia, que seran sis vegades trenta, que és tot plegat, cent vuitanta vegades. I el delme, ma filla, és, de deu una. Per tant me'n pertanyerien divuit vegades. I més d'altres divuit us n'he deixat, i més encara, per l'amor de vostre marit, que us ha adreçada a mi.» Aleshores madona Tecla, besant-li els peus, li digué: «Monseñor, cent mil voltes us regracio de vostra cortesia, per la qual, sense cap coneixença precedent, m'haveu fet tanta de gràcia. I per tant, monseñor, en nom de Déu penseu de prendre del vostre delme tota aquella part que us plaurà.

Veient això, el dit frare, l'estengué tota

per terra i en prengué el delme de vint vegades. I havent pres el dit delme, digué a la dona: «Ma filla, veieu que ara soc pagat de vint vegades, i no em vull, al present, pagar de més; car vós no ho podríeu sostenir, per tal com sou feble a causa del dejuni. Mes, si a Déu plau, jo us aniré a visitar a casa, i xar és en vós. Car jo no soc pas tan ximple prendré cada dia la resta del delme.» «Monseyor», digué la dona, «el prendre i el deique no pugui pagar bé el vostre delme. I per dir-vos veritat, jo no voldria res deure de resta, si possible era. Per tant, jo us prego que, el més aviat que podreu, prengueu de mi la resta del delme». I després que frare Juliot li hagué demanat on vivia, la va absoldre de tots sos pecats, dient-li el que segueix:

«Veieu, ma filla! Ara, per aquesta confessió, sou absoluta dels vostres pecats, i sou tan pura i neta com el dia que nasquéreu del ventre de la vostra mare; amb el càrrec i condició, emperò, que tingueu secret tot ço que ha estat entre vós i jo, en confessió. I us faig saber que aquí revela o descobreix el jurament de la santa confessió, la llengua li és tallada, i, després de sa mort, va a cent mil diables i no veu més la faç de Déu». Respongué madona Tecla, i digué: «Monsenyor, ¡no plagui a Déu que jo digui res de la santa confessió! Emperò, monssenyor, jo us suplico, no oblideu de venir en ma casa per prendre la resta del delme.» I dit això, li besà les mans, i prengué comiat de frare Juliot, i se'n tornà a casa seva.

Arribada que fou a casa, trobà son marit que l'esperava per dinar, i li digué: «Dona, bé us sigui de la confessió! ¿Què us sembla» digué ell, «de frare Juliot i de sa manera de confessar?». «Cert». Digué ella, «és un home perfet, i molt bon confessor, i home que sap demanar i examinar molt bé els pecats. I quan a mi», digué ella, «senyor, mai més no em voldria confessar amb altre sinó amb ell. Tant hi he trobat plaer!». «Per això digué el marit, «us he tramés a ell. Car jo sé que és home molt prudent i discret per examinar els pecats». I dit això, dinaren amb gran so-laç i goig.

Després de pocs dies, frare Juliot vingué a visitar madona Tecla, i en prengué una part del delme. I així, dia per altre feu tantes de visites que fou molt ben acomplit de pagar del dit delme.

¡Vet aquí—digué l'ase a frare Anselm —la santetat qui és avui en vostres religiosos que abans heu anomenat... ¡Bon home de Déu! Vós faríeu bé de callar i tenir-vos per vençut; i si vós no ho voleu fer, teniu per segur que jo parlaré i us faré tal resposta que en tindreu poc de plaer. I us faig saber, per tal que no estigueu enganyat, que jo sé tant d'afers dels religiosos, que us semblarà que jo hagi estat conventual o religiós en cadascuna de les dites ordres.

FRA ANSELM TURMEDA.

Escriptor català de mitjans del segle XIV que estudià i fou profès d'un convent da Lleida

Criptestèsia i supervivència

I ara, heus ací els problemes que s'imposen després de ço que precedeix. Si cap relació de causa a efecte existeix entre els factors de l'evolució biològica i les facultats supernormals, quin és l'origen d'aquestes? Per què romanen inactives, en estat latent, en els recòndits replecs de la subconsciència, i no s'exerciten en profit de la humanitat? Per què es redueixen a emergir com un raig, ràpidament, sols tot seguit d'un estat d'inconsciència en el qual es troba el sensitiu? Quina pot ésser la finalitat d'una tan anormal i misteriosa forma de manifestació? Aquest darrer problema s'imposa més que els altres, perquè tot ço que existeix en la natura, pel fet mateix d'existir, és una finalitat que es manifesta. Ara bé: sembla incontestable que la sola solució racional dels enigmes formidables que vénen plantejats, consisteixi a reconèixer que les facultats supernormals no estan destinades a exercir-se en un medi terrestre, car serien les facultats de sentits de l'existència espiritual, que esperen emergir i actuar en un medi apropiat, després de la crisi de la mort.

Les tals conclusions, rigorosament tretes dels fets, vénen admirablement confirmades per les modalitats amb les quals s'exerceixen les facultats psico-sensorials supernormals, modalitats que, al mateix temps, són contràries a les de les normals. Així, per exemple, quan un individu hi veu amb els ulls del seu cos, això significa que un objecte qualsevol reflecteix la seva imatge en la retina dels ulls, i allí impresa, pel canal del nervi òptic, és transmesa als centres cerebrals corresponents, mercès als quals la impressió es transforma en visió. I bé, en la visió supernormal *passa el contrari*, car el sensitiu percep fantas-

mes o escenes d'esdeveniments passats, presents o futurs, no amb els ulls del cos sinó amb la visió interior o espiritual. I com que, naturalment, esperit i cervell estan en relació, aleshores es produeix un fenomen de transmissió inversa: la imatge espiritualment (no sensorialment) recaptada, és projectada als centres òptics del cervell, arribant a la retina per conducte del nervi òptic, d'on és projectada a l'exterior en la forma dita al·lucinatòria, produint en el sensitiu la il·lusió d'assistir a una manifestació dita objectiva. Altre tant pot dir-se de les impressions auditives, que consisteixen, en realitat, en un fet d'audició espiritual que, influïnt *de l'interior* els centres acústics cerebrals, determina en el sensitiu la il·lusió de percebre sons i paraules procedents *de l'exterior*.

Si les tals modalitats de manifestació, en antítesi absoluta amb aquelles pròpies dels sentits terrestres, són, d'un costat, explicables reconeixent que les facultats supernormals representen qualitats psicosenso-rials de l'esperit, esdevenen, per contra, inexplicables si es pretén que siguin el producte de l'evolució biològica de l'espècie, de conformitat amb les lleis de la selecció natural i de l'adaptació al medi. Perquè en tal cas, en efecte, no deuria donar-se el fet de llur manifestació en sentit invers de les facultats terrestres, donat que les lleis de la selecció natural i de l'adaptació al medi, no poden exercir llurs poders en impressions que no serien reals, objectives, provenint del món exterior, estant constituït, aquest darrer, de força i de matèria, i això és tan evident que és inútil d'insistir-hi per demostrar-ho. Doncs, tenint en compte que les facultats psicosenso-rials subconscients no registren pas percep-

cions *objectives* provenint del medi terrestre, sinó *subjectives* procedents d'un pla de percepció espiritual, es deu deduir, lògicament, que no pertanyen al pla de l'evolució biològica de l'espècie, i, per consegüent, que no en poden ésser el resultat. Breument: s'ha de concloure que constitueixen els sentits espirituals de la personalitat humana, en espera d'exercir-se en l'altra vida, en la vida espiritual.

Volent preveure tota objecció possible respecte al que ve exposat, remarcaré que són possibles dues observacions; la primera consistiria a fer notar que les facultats supernormals es desenrotllen amb l'exercici, cosa que faria pensar que són susceptibles d'evolucionar en el camp de la consciència normal i, per tant, que resultarien independents de les lleis que regulen l'evolució de l'espècie. Respondré, primer, que la circumstància en qüestió significa únicament que les facultats subconscients, gràcies a l'exercici, troben una més gran facilitat *per a insinuar-se* a través del diafragma inconegut que les separa de la consciència normal, cosa natural, que no pot deixar de realitzar-se sigui la que es vulgui la solució del problema, però que res de comú ofereix amb la naturalesa de la qüestió a resoldre, basada en el fet que les facultats que estudiem són independents de tota llei biològica ja que es manifesten en *raó inversa* de l'exercici de la vida de relació. En segon terme he de dir que és *inexacte afirmar que el supernormal es desenrotlli gràcies a l'exercici damunt del camp de la consciència normal*, car quan es manifesta, *continúa essent subconscient per al sensitiu*, el qual, en aquells moments, es troba submergit en condicions més o menys profundes d'inconsciència, proporcionades al grau més o menys perfecte en el qual les dites facultats es manifesten, ço que prova, una ve-

gada més, i en un aspecte diferent, que les tals facultats són independents de l'evolució biològica. I per ara, res més afegiré, devent tornar sobre això quan discutirem directament la hipòtesi segons la qual es suposa que les facultats supernormals deurán, un dia, emergir i fixar-se en el camp de la consciència normal, en funció de sentits terrestres.

La segona objecció formulable consistiria a dir que és clar que un sensitiu que llegeix un escrit a través d'una coberta tancada, deu registrar impressions que li arriben del món exterior, en el qual cas, la visió seria *directa* i no pas *inversa* com jo sostinc. Respondré que podria desinteressar-me dels fenòmens de visió a través dels cossos opacs, que no ofereixen sinó un valor teòric incert, perquè podrien quedar reduïts a fenòmens de hiperacuitat visual del ulls corporals, sensibles als raigs X, N. o Z. Però com que no crec encertada tal interpretació, accepto l'objecció de què es tracta, remarcant que tot sembla demostrar que tals manifestacions debutants de la visió espiritual són igualment de naturalesa *inversa* i no pas *directa*. En altres termes, que qui hi veu, fins en aquests cassos, és *l'esperit*, el qual transmet a la part conscient de la seva personalitat, sota una forma objectivament al·lucinatòria, la qüestió que se li proposa. La justesa d'aquesta explicació ve provada pel fet (que he discutit en la meua monografia sobre la Telestèsia), que en tals circumstàncies, les visualitzacions dels sensitius revesteixen una forma *simbòlica*. Així, per exemple, quan el major Buckle presentava als seus sensitius frases tancades en clasques de nou, els sensitius veien davant d'ells una fulla de paper completament desplegada en la qual hi havia escrita la frase, fulla que, en realitat, *era plegada en forma de bola dins de la clasca*, indicatiu manifest que de

cap manera podia haver-hi *visió directa*, sinó una *representació simbòlica* emprada per la personalitat subconscient per a portar a coneixement de la seva part conscient, el contingut o idea escrita a interpretar.

Vegi's, doncs, com les preteses objeccions res no ofereixen de sòlid. Les nostres conclusions referents a l'exercici *invers* i no pas *directe*, guarden tot llur immens valor teòric. Se'n desprèn que a la base d'elles, és científicament legítim d'afirmar, com ho faig, que les tals facultats corresponen a una esfera radicalment diversa i absolutament independent d'aquella en la qual l'evolució biològica actua. Això, sumat al fet de llur meravellosa potencialitat, mena necessàriament a concloure que ens trobem davant de facultats psicosensorials espirituals que existeixen, preformades, en estat latent, en el nostre ésser abans de la seva representació corporal.

Penso haver respost a la principal objecció. Les tals facultats són, realment, pròpies d'un altre cicle d'evolució, tot distint del cicle de l'evolució orgànica.

Ens resta examinar a fons una altra qüestió ja discutida en part, la de saber si hom pot considerar les facultats supernormals subconscients, com a destinades a emergir i fixar-se definitivament en l'espècie en qualitat de sentits terrenals. En una polèmica sostinguda amb un contradictor, aquest exposava així el seu pensament:

És veritat que tot contribueix a demostrar que les facultats supernormals existeixen senceraament evolucionades, en estat latent, en el fons de la subconsciència, disposades a manifestar-se cada vegada que es produeixi una obertura en la muralla de la presó on són amagades; igualment, que no depenen de l'evolució biològica. Res no impedeix, però, que amb l'ulterior progrés i l'elevació de l'home al llarg

dels segles, no arribin a emergir i afirmar-se, en qualitat de sentits orgànicament constituïts, en la humanitat futura. Qui gosarà discutir tal possibilitat?

Ningú. Tal possibilitat pot ésser lògicament admesa. Sols que, quan s'analitzen les condicions *de fet* amb què es manifesten, es veu que la tal possibilitat és inversemblant, improbable.

Abans d'exposar les consideracions que a tals conclusions menen, cal remarcar que la solució, en sentit afirmatiu, de la qüestió proposada en res no afectaria les conclusions a què hem arribat relatives a la significació espiritualista de l'existència subconscient de facultats superhumanes. En efecte, fins si es demostrés que les tals facultats seran, demà, patrimoni de l'espècie, aquesta demostració no impediria que la circumstància de llur preexistència, de llur prenatalitat en estat latent, combinada amb les altres circumstàncies d'emergència, (inconsciència del sensifiu durant el fenomen) i de llur determinisme *invers* o espiritual i no pas *directe* o fisiològic, sempre significués llur independència de les lleis d'evolució. Sense oblidar que si es fixessin orgànicament en l'espècie, biològicament significaria que la facultat engendraria l'òrgan i no pas que els òrgans engendressin les facultats tal com ho vol la ciència materialista. En un mot: la lluita *per* la vida faria emergir-les en el pla de l'existència terrestre, però no vindrien *de* la lluita *per* la vida.

Ara, anticipant-me a alguna objecció possible, anunciaré algunes reflexions contràries a la possible fixació orgànica futura en el pla terrestre. La primera i més important consisteix en allò que ja havem esmentat: que cap influència no es atribuïble als factors biològics, ja que és precisa una debilitació o supressió de la conscièn-

cia, trobant-se emancipat el sensitiu de la vida de relació orgànica. Aquesta sola consideració és, per a mi, resolutiva; i ho és més, perquè ve confirmada admirablement per la contraprova històrica, mercès a la qual apareix que les facultats supernormals *no han evolucionat al llarg dels segles*. El tema és vast i no hi podré fer sinó alguna referència general.

Una cosa apareix de seguida: les facultats supernormals són universals i remotíssimes. Que es munti tant com es vulgui en la història dels pobles; que s'estudrin els costums i els ritus de les races oborígens europees; que es miri la història de l'antiguitat clàssica, bíblica, egípciana, babilònica; que es remunti més lluny en el curs del temps, gràcies a les cròniques sagrades dels pobles de l'extrem orient; per tot arreu es trobarien proves positives i traces manifestes que en tots els pobles, les manifestacions metapsíquiques han existit sempre. Que es facin investigacions anàlogues en les races endarrerides contemporànies i salvatges, sempre trobarem costums i ritus basats en el supernormal. Però el tret característic que les marca, revestint gran valor teòric, es llur condició *absolutament estacionària* a través de segles, civilitzacions i races. En efecte, si es comparen les manifestacions del mateix gènere transmeses per la història i la tradició amb aquelles que avui obtenim experimentalment, es constatarà que res de substancialment diferent no hi ha en llurs modalitats de manifestació. Igualment, cap poble no es coneix on es constati o s'hagin constatat, indicis d'una generalització progressiva dels dits fenòmens, o d'una tendència a manifestar-se en condicions de vigília, de consciència ben desperta, la importància teòrica de la qual cosa es veu prou bé. I penso que la humanitat compta ja amb una sèrie de miriades de segles

perquè puguem mesurar el que té de legítim el raonament. En el mateix període de temps, altres facultats menys importants en la lluita per la vida—per exemple, el sentit musical—han evolucionat ràpidament generalitzant-se només que perquè eren inherents al pla conscient del Jo. Reforçant aquestes manifestacions, remarcaré que els pobles indus, que es donen amb fervor desde milers d'anys, a desenrotllar entre ells semblants manifestacions, no han arribat sinó a conèixer millors els mètodes empírics propicis a les manifestacions dels sensitius. Cap indici, entre ells, amb tot, que ni el nombre de sensitius augmenti, ni la qualitat dels fenòmens, ni llur determinisme en plena i desperta consciència.

Una altra circumstància digna d'ésser assenyalada, és aquesta. La paleontologia i l'antropologia ens mostren que les races salvatges d'avui són els representants autèntics del que han estat en èpoques llunyanes, els predecessors de les races civilitzades. Es deuria, doncs, inferir, que si els fenòmens metapsíquics es realitzen avui,—com és cert,—en mig dels pobles més salvatges, han degut realitzar-se de la mateixa manera fa milers d'anys en les races originàries dels actuals pobles civilitzats. Tal inferència ens permet de remuntar tan enrera en el curs del temps, que amb això sol n'hi ha prou per a patentitzar la característica d'immobilitat absoluta, és a dir, no evolutiva, de les facultats supernormals.

Estem, doncs, autoritzats per a afirmar que les tals facultats existeixen immemorialment en tot home, manifestant-se esporàdicament; que no hi ha indicis de generalització filla d'una influència de la llei de selecció natural. No és possible, per tant, que aquesta pugui, un dia, exercir sos poders en un pla d'existència que li és estrany i superior. Breument, si les facultats en quies-

tió no venen de la selecció natural no poden evolucionar gràcies a aquesta.

Convé examinar el problema d'un altre punt de vista: el de l'existència pràctica, és a dir, si la telepatia, la telestèsia, la clarividència en el passat, present i esdevenidor són conciliables amb el descabdellament regular i natural de l'existència terrena. I ací, dono la paraula al Dr. GELEY, qui en son llibre: *De l'Inconscient al Conscient*, ha tractat magistralment el tema: Escriu així:

Suposem un home que pot disposar, en la vida corrent, d'aquestes facultats, posseint la lectura del pensament, la visió a distància, la lucidesa. Aquest home, quina necessitat tindria de reflexionar, de calcular els actes, de preveure, de lluitar? Per a ell, cap error possible, cap esforç necessari, per tant, cap desenvolupament conscient. Com l'insecte, aquest home no seria altra cosa que un meravellós mecanisme. L'evolució, amb estímul tan mínim, no l'hauria conduït a la consciència superior, sinó a una mena de somnambulisme hipersensible que permetria conèixer-ho tot sense comprendre res: el superhome no seria sinó un autòmata transcendental. És, doncs bo, és indispensable que les facultats més evolucionades, com tot el tresor psicològic acumulat per l'Ésser en la seva evolució, romanguí, en l'estat actual d'aquesta evolució, en major part subconscient i latent.—(Op. cit., pàgina 517).

Podrien afegir-se altres consideracions més fortes encara demostrant els greus trastorns que, la sola facultat telepàtica, estesa a tota la humanitat, provocaria en la vida familiar i social. Quant a la clarividència en l'esdevenidor, faria l'existència de l'home absolutament impossible. És tan evident, que no hi insisteixo, car els raonaments de GELEY basten.

Amb el que resta exposat, resulta evi-

dent que la hipòtesi de l'emergència futura de facultats supernormals subconscients ve contradita per la biologia, la història, la paleontologia, i l'antropologia, així com per consideracions decisives d'un ordre psicològic i social, resultant absurde i insostenible. Diguem-ho en homenatge a la recerca imparcial de la Veritat per la Veritat, car, tal com ho hem fet remarcar, des del punt de vista de la tesi que sostenim, —independència del supernormal de tota llei evolutiva de l'espècie,—fins una solució afirmativa s'hi conciliaria. En tot cas, no és menys exacte que amb la demostració que les tals facultats no són destinades a fixar-se en el pla conscient de la personalitat, no en vingui una nova prova complementària a afavorir la nostra tesi.

III

Demostrat que els dons supernormals no són residus de facultats atàviques, ni restes avortives jamai evolucionades ni per evolucionar, que no són el patrimoni fortuit d'algunes subconsciències privilegiades, que no estan destinats a emergir sensorialment en la consciència de la humanitat futura, en fi, que no són producte de l'evolució biològica de l'espècie, què són?

Totes aquestes demostracions *negatives*, menen inevitablement a una demostració *positiva*: que les facultats supernormals subconscients constitueixen els sentits espirituals propis de l'ànima humana, (que roman en el pla subconscient), sentits destinats a emergir i exercitar-se en el medi espiritual. La meua tasca, doncs, podria donar-se per finida. En homenatge, però, al mètode científic de la «convergència de les proves», em decideixo a tractar un darrer aspecte tendint a la mateixa demostració. Ja n'hem parlat precedentment en dir que, de regla, les informacions supernor-

mals arriben a la consciència normal en forma de *representacions simbòliques*. Ara bé, el caràcter simbòlic de la percepció té un gran valor teòric, perquè demostra que les facultats supernormals no sols són independents dels sentits perifèrics sinó dels centres cerebrals corresponents. El caràcter simbòlic demostra que els centres cerebrals *no perceben activament*, sinó que *registren passivament* ço que els és transmés *per un tercer agent que els és estrany*, únic a percebre directament, per a transmetre acte seguit al sensitiu les nocions adquirides, en forma de representació simbòlica, car com que les seves percepcions resulten qualitativament diferents de les dels centres cerebrals del sensitiu, ve obligat a transmetre-les en forma d'objectivació al·lucinatòria, per a ésser interpretada pel sensitiu i per les persones interessades. I com que *aquest tercer agent estrany* no pot ésser sinó la personalitat integral subconscient del sensitiu, això prova novament que aquesta darrera és una entitat espiritual independent de tota

ingerència funcional, directa o indirecta, de l'òrgan cerebral.

En aquest punt de la discussió, cal assenyalar una altra circumstància que, tot i ésser d'ordre diferent, es refereix al tema que ens ocupa, i contribueix a exhaurir-lo. Vull referir-me al fet que l'*élite* de les intel·ligències que han il·lustrat i il·lustren el domini de les recerques metapsíquiques, es troben d'acord per a afirmar que el fet de l'existència subconscient de facultats supernormals mena lògicament a inferir la supervivència de l'esperit humà. Es comprén que és important la tal coincidència d'opinions. No sabriem fer res millor, doncs, que acabar sotmetent als nostres llegidors algunes de les més remarcables observacions d'aquesta classe, que ofereixen l'avantatge d'aclarir i il·lustrar el tema en discussió des de punts de vista diferents.

ERNESTO BOZZANO.

(HUMBERT TORRES, traductor).

(*Seguirà*).

Llibres i Revistes

De la Biblioteca «A tot vent».—Edicions Proa, Badalona.—Una altra Biblioteca catalana s'ha posat a fer via al costat de les altres ja existents. El títol que porta ens és en tots els seus aspectes força simpàtic. La Biblioteca «A tot vent», que dirigirà el nostre caríssim Joan Puig i Ferrer ha nascut a l'escalf d'una idea digna: la d'introduir a la nostra llengua les grans obres universals i la de destapar nous valors a casa nostra. Una Biblioteca *a tot vent*, avui a Catalunya era necessària, era ja indispensable. Puig i Ferrer—quí més indicat que ell?—té tota la nostra confiança per a portar a cap una empresa d'aquesta importància, i no dubtem que ell, sabrà acomplir amb les forces i la dignitat necessàries, per tal de dotar-nos amb les obres dels grans mestres estrangers, amb els quals hi estem en deute, ja que són ells, precisament els que formen la part més flaca de la nostra literatura.

Manon Lescaut, de l'Abat Prévost. Trad. de Domènec Guansé.—Biblioteca «A tot vent».—Edicions Proa-Badalona, 1928.—Heus aquí una novel·la finíssima, d'un fons sincerament moral i humà.

Manon Lescaut, és un ésser indomptable, explosiu, irreflexible, però sempre, en totes les seves paraules, en tots els seus actes, és també altiu, magestàtic, admirable.

Enamorada en extrem, jove i bella, no dubta mai en seguir els camins que li ofereix l'adversitat de la vida i prescindint del seu fervorós aimant, sense deixar d'estimar-lo, però, unes voltes per pròpia decisió, i unes altres per futurs benestars,—que no arribaran, aïllas!—corre cí per llà, extraviant-se i perdent-se en l'escabrositat de les seves èffmeres il·lucions, sense treure'n altre profit que el resultat nul, el qual li proporciona, després, una temporada de forçosa immobilitat.

Amiga del plaer, la noblement eròtica, la sempre ingènua, no vacil·la en demanar el perdó o bé

en sacrificar-se per a aconseguir tornar a abraçar el seu Des Grieux, quan incansable haurà caigut, aquest, sota una vigilància, buscant-la sense un moment de descans.

Quantes llàgrimes, quants sofriments, quantes desilusions torturen la vida d'aquelles dues persones tan sublimes, amb un cor tan immensament gran!

L'Abat Prévost, presenta una novel·la delicadíssima, potser la més alta en aquest gènere. El començament, tot el relat sencer, comptant la magistral final de l'obra, revesteixen tota la fermesa d'una ploma, literàriament ben esmolada. Tots els seus diferents aspectes són presentats de la manera més fàcil i més interessant que sembli pugui ésser possible.

És una d'aquelles obres que no poden morir. Que a despit del temps i en mig de tota la producció que l'ha seguit, i la seguirà encara, es conservarà sempre al davant de totes, surant sempre, com si fós l'obra mestra, el guia de totes les històries d'una amor, en plena joventut, flamejant d'un sentiment d'entusiasme tothora, en lluita constant amb els obstacles d'aquesta vida tan avorrible a voltes, i que després de tants sofriments resistits amb un coratge sense límits, acaben amb un senzill però fatal desenllaç, que no serveix més que pera insensibilitzar i per a fer dissortada aquella persona compasiva que ha arribat fins allí, fins al cap de tot...

Pobres aimadors!

BAPTISTA XURIGUERA.

La Reintegración al campo i la ciudad lineal.—Aquest fascicle, és un informe presentat per la Companyia Madrilenya d'Urbanització, fundadora i constructora de la ciutat lineal madrilenya, a la informació pública oberta per la «Junta de Reintegració al camp», de Barcelona.

Explica: Què és la ciutat lineal. La ciutat lineal a Catalunya. El pla regional. Conclusions. Principis

fonamentals de la ciutat linial. La ciutat linial a Barcelona.

Tot el seu contingut és interesantíssim.

—
La millor riquesa, l'amor.—Biblioteca «Iluro», n.º 10, 1928. «Casa Patuel». Mataró.—Mossèn Francesc Gay, ha trobat un argument i una manera de fer l'obra que l'acabeu, i no haveu notat encara, ni un moment de lleugera eixutor en la seva lectura. Tots els personatges juguen un paper interesant i tot dona un conjunt força plaent al caràcter de l'obra.

Aprofitem aquesta avinentesa, per a felicitar la Direcció de la «Biblioteca Iluro» pel seu treball de seguir amb l'èxit que s'entreveu, la publicació d'una sèrie tan interessant d'obres de teatre amb la nostra llengua.

B. X.

—
Gasetta de Vilafranca.—Publica, entre altres, en el número 54, originals de P. Regull, J. M.ª López-Picó, S. Soler i Forment, Claude Farrère, Sycandra. S. S. i F.

Nova Catalunya.—Ha arribat a les nostres mans els números 4 i 5 d'aquesta simpàtica publicació, germana nostra, que veu la llum a Montevi-

deo. Elogiem la seva acertadíssima actuació i fem vots perquè tingui una llarga vida, plena de força i d'entusiasme. posat que nosaltres entenem que és feina nostra, però sense deixar de comptar amb la seva ajuda, que hem de garantir d'aquest entrenyiment que ens reté els membres.

Revista Popular.—De Còrdova, ens ha enviat, un amic nostre, el número 60 de «Revista Popular», que pel seu interesantíssim contingut, mereix comptar-se entre les escasses i dignes publicacions d'aquest gènere. Els seus originals, els seus gràfics i les seves il·lustracions deixen entreveure abastament l'orientació que li donen els seus directius, en tots conceptes, força simpàtica.

Taula de Lletres Valencianes.—Ha aparegut el corresponent número de Juliol d'aquest periòdic valencià, amb un contingut força suggestiu.

Anem reben, també puntualment, les simpàtiquíssimes publicacions «La Gralla», «Llibertat», «El Llamp», «Gasetta de Cervera», «Sava Nova», «Gasetta de Vich», «Marinada», «Acción», «Lo Pregoner», «Ressorgiment», «Crònica Targarina», «El baix Penedés», Pla i Muntanya», «La Veu de Balaguer», «Diari de Mataró», «El Dia», «La Veu de Sabadell» i moltes altres.

A tots la nostra sincera enhorabona.

Garba

L'aniversari de Guimerà

El dia 18 d'aquest mes, feu quatre anys que morí el nostre més gran dramaturg.

S'ha tornat a remoure, amb tal motiu, aquelles anècdotes, històries, poesies i obres teatrals seves, que lliguen sempre a la glòria d'un geni.

Guimerà, de cor d'infant, d'inquietuts d'heroi, de vigorós temperament, ha deixat al nostre teatre una col·lecció d'obres d'una valor tan gran, que per elles només, podem quedar dignament davant dels altres teatres.

L'escenari català, fa tan poc temps que està obert, compta amb tan pocs anys encara, que no ha fingut temps d'assegurar-se una plena vida a tots els vents.

Avui, respecte a això, però, podem ésser optimistes. Quantes coses no han passat de Pitarra ençà! I, decididament, el nostre poble, ha començat ja, amb un buril de glòria, a gravar alguns noms a l'eternitat: Soler, Iglésies, Rossinyol. Guimerà també és d'aquesta colla, però és una altra cosa, també Guimerà

Frederic Soler, fou el nostre entusiasmada precursor, fou el veritable creador del nostre teatre. Iglésies i Rossinyol, són també dos puntals importants, completament imprescindibles, dues personalitats que omplen un buit grandíssim en la història de les nostres taules; però Guimerà, la venerable figura de l'autor de «Terra baixa», era pel nostre poble, un símbol, quelcom indescriptible de sentiments i d'emocions, on per arribar-hi no es necessita ésser solament un gran home: és necessària ésser un home immens, amb un cor com el seu també.

El poble però, que l'estimava, li ha pagat de la manera que únicament sap: amb la popularitat.

I Guimerà, val a dir-ho, se la mereix una immortalitat en el poble que ell estimà també, i primer encara, que aquest poble estimés a ell.

B. X.

La capital i els estudiants

El dia 12 els periòdics de París es queixaven d'un fet que indubtablement mena a una col·lecció de meditacions.

En el Concurs general, els estudiants de pro-

vincies s'han emportat en nombre i en qualitat els primers premis.

La gran massa multiforme d'estudiants de París ha estat batuda brillantment per un estol de minyons vinguts de tots els indrets de França a recollir el premi de llargues hores passades sobre els llibres, a la vora de professors destres, de treballar en silenci, expremet els moments adequats dels dies, a l'empar de mètodes i disciplines de diversos col·legis.

El professorat de la capital, la disciplina, l'aprofitament, han sofert en aquest Concurs una seriosa sotragada.

El soroll de París, la ductilitat perillosa dels liceus, l'encant del carrer i de l'ambient són factors adversos a l'aïllament de l'alumne i a l'aprofitament llur.

Les parets dels centres d'ensenyança poc fermes per impedir l'accés de tot l'encant de fora deixen l'alumne indefens i el porten al Concurs general per que el condeixible peixat en el silenci provincial li ensenyi amb la seva insuficiència tot el fruit que s'en pot treure d'un curs ben dirigit.

Aquest és un mal vell, però. A cap jovincel no se li poden exigir valors de virtut i austeritat que amb prou feines si s'assoleixen a la maduresa de l'home. El mal no està doncs en els estudiants sinó en el medi on s'els forma.

La Província ha donat l'exemple. Si la capital és un perill per la formació de l'alumne hi ha prou espais al defora on la massa escolar podria congregarse sense la imminència de sorolls i d'alteracions subversives.

Els diaris de París donen la culpa a l'enorme aflluència d'estrangers per una part que amb l'excés de diners manejables prostituteixen el rigor dels liceus i per altra part a les dificultats econòmiques del viure que impideixen a excel·lents professors de províncies el trasllat a la capital.

Si això en un principi és cert no és, ni de molt l'essencial del problema. Una gran colònia escolar sol·lucionaria aquest conflicte que és el mateix de tots els grans nuclis de població del món.

Això no és d'enguany solament. Fa anys que l'estudiant de província ha presentat sempre un contingent més sòlid que el de la Capital. El que ha passat enguany és que la superioritat

ha estat tan grossa que els iniciats i la premsa s'han apresat a donar el crit d'alarma.

Cal saber que ja no és pràctic portar els estudiants a París per perfeccionar-se. Els intel·lectuals de província saben que ultra la claredat dels programes, igual a tot arreu, a Lyon, Toulouse, Bordeaux, hi han tan bons professors com a París sense els perills i desviacions que aquesta població comporta.

El problema és general a totes aquelles poblacions bigarrades que no han sabut encara fer una població escolar.

Tot tinguéssim una sol·lució tan fàcil...!

RAMON XURIGUERA.

La joventut que treballa

Heus aquí una evident realitat. La joventut actual, lliure de l'encartronament provincià a que ha estat sotmesa per espai de molts anys, sent la freura d'engrandir l'ambient en que's mouen llurs necessitats d'esplai i d'esgambi; reveladores d'un esperit posseïdor d'aquella guspira que encén el foc abrasador de l'ideal, que nia en llur interior.

Entre l'estol d'escriptors novells, hom veu sobresortir vigorosament alguns noms d'homes joves, plètòrics d'entusiasmaments, amb un gran assortit de coneixements literaris, veritables troballes que posen de manifest l'estat de saturació cultural a que ha arribat un sector de la joventut catalana, que es sent atreta pel desig vehementíssim d'assolir plenament llur ideal amb la pràctica profitosa del conreu de les lletres i les arts, bellament plasmada amb la florida de nombroses revistes arreu de Catalunya.

Molts elements d'aquesta joventut que treballa, s'han decantat vers la literatura i el periodisme, aportant llur modesta col·laboració a les planes de les nombroses publicacions en llengua vernàcula.

Un altre considerable sector, s'ha desplaçat al camp de la poesia i avui hom constata la fruitada de jovenfssims poetes, que omplenen de suavíssima sentor el Parnàs de la poesia catalana.

Altres grups, no menys importants, han seguit les petjades de l'Art i llurs mestres, obrant el miracle de poguer admirar la variadíssima gamma d'escultors, pintors, dibuixants, ninotaires, caricaturistes i cartel·listes, recentment vinguts a la vida de l'art.

Palesat abastament l'alcanç d'aquest deixondiment, es plantejen dues interesantíssimes preguntes, per l'importància que tenen en sí mateixes.

De quins mitjans pot valdre's l'actual joventut

per perfeccionar i millorar llurs naturals necessitats de depuració artística i literària?

Són prou ben acollits i orientats els escriptors i artistes novells, pels homes ja formats, per aquells que poden i deuen afavorir aquest desvetllament espiritual de la nostra joventut?

Analitzem per parts la contesta. En determinats sectors de la cultura catalana, és una realitat, l'acolliment benfactor, i l'orientació acurada, d'aquest estol d'ànimes inquietes i espirituals.

A Barcelona i algunes altres ciutats, funcionen diverses escoles, entitats i associacions, que son el guiatge de llurs passos i els tallers on es refonen llurs coneixements, transformant-los en elements valuosíssims per les lletres i les arts.

On s'observa l'isolament d'aquests grups juvenils, es en mantes ciutats comarcals, l'esperit dels quals no està prou deixondit i la valor de l'intel·ligència el suficientment apreciada, per la manca d'aquelles institucions que han fet obrir els ulls a la gent mitjanament culta.

Tant a les grans ciutats, com a les viles, com als petits pobles, abunden els esperits selectes, que només necesiten el guiatge i estímul d'un mecenat per a fruitar bellament.

Per això hom ha de protegir els joves que comencen, ja quede la formació integral de l'actual joventut, n'han de sortir els futurs conreadors de les arts i literatura de demà.

Aquests comencen a treballar tímids i humils, porucs d'exposar llurs idees, pel temor del que diran els crítics i els consagrats, i moltes vegades es marceixen llurs bones disposicions, per l'indiferència i el buit que al seu entorn constaten; emperò si la sava del caliu els envolta, reaccionen llurs sentits i fibres més delicades i, poc a poc van plasmant les més belles realitzacions, prometedores d'un magnífic esdevenidor.

Totes aquestes consideracions me les ha suggerides el desvetllament de la vida cultural de nostra estimada ciutat, predisposada a acollir i a guiar els passos dels joves que senten el dalit de la vida de l'esperit.

Pel demés, deixem als guiadors del nostre redreçament cultural, la solució de tan important qüestió, bó i creant les institucions necessàries per a que aquets bons desitjos esdevinguin realitats.

J. M.^a M.

La companyia de Santpere

El dia 17 d'aquest mes, debutà la important Companyia del Teatre Espanyol de Barcelona, que

dirigeix el popular primer actor Josep Santpere, al nostre teatre d'estiu dels Camp El·lissis.

Posaren en escena «El tec de Pasqua», del comediògraf Alfons Roure, la qual obra agradà al públic que hi acudí encuriós.

L'endemà, representaren «Els amics de la dona» traduïda al català per Puig i Ferrer.

Seguiren «Faci'm un petó», «El dret de les dones, o Sant Antoni gloriós» i «El 13000 pelat».

Foren unes veïllades força plaentes.

La Comyanyia estava tots els dies en excelent forma. En Santpere, lluf de nou, les seves úniques dots de gran actor, conservant-se encara, als ulls dels que ja el coneixiem, com el gran Santpere d'abans.

El públic, bastant numerós tots els vespres.

B. X.

El 14 de Juliol a França :-: i La Bastilla :-:

El bon poble de París, inconscient com tots els altres, cel·lebra ballant i bevent la festa del 14 de Juliol, o sigui la presa de La Bastilla. Aquesta és la seva festa nacional.

Nosaltres, creiem que el poble de París no hauria de cel·lebrar, sinó de plorar, la presa de La Bastilla.

La Bastilla era una presó d'Estat, una presó aristocràtica. El poble no podia tenir l'honor d'ésser empresonat en ella. Al poble, doncs, no li importava l'existència o no existència de La Bastilla. En canvi, s'havia de preocupar per les presons, per les que podien hostatjar-lo algun dia, com eren Bicetre, La Force, La Petite Force, Santa Pelàgia.

Ell, el poble, s'havia alçat contra els nobles, era l'enemic dels nobles, i no era lògic que destruís la presó que era, a fi de comptes, la seva aliada.

El de la presa de la Bastilla ens sembla un moviment irraonat i absurd. El millor comentari de ço que diem ens el dona una caricatura moderna en la que es representa a dos descamisats del 89 conversant. Un dels descamisats diu a l'altre:

—Quina calor que fa! Què podriem prendre?

I l'altre contesta:

—Anem a prendre La Bastilla.

Sols així ens expliquem l'acte generós per ex-

cel·lència. Feia calor, les sangs començaven a caldejar-se, no es sabia en què desfogar-se... i el poble prengué La Bastilla.

Indubtablement fou una data gloriosa. Indubtablement fou un acte generós, però inútil.

Robespierre, tan aparatós i espectacular fou l'iniciador d'aquesta festa que avui cel·lebra el poble de París ballant per les cantonades al sò d'una murga infame.

Però no seria millor. no seria més lògic que el poble de París, republicà, fés la seva festa nacional el 10 d'Agost? El 10 d'Agost, el poble de París, va assaltar i va prendre el palau de les Tulleries. *El 10 d'Agost acabà definitivament la monarquia a França.*

Doncs bé; essent així, perquè el poble enemic de la monarquia no cel·lebra el seu enderrocament?

Què l'importa la presa d'una presó aristocràtica com La Bastilla?

Si el dia 10 d'Agost va caurer la monarquia, un poble republicà ha de cel·lebrar aquesta data, i no la de la presa d'una presó, que, en el fons, feia un gran servei al poble.

LL. C.

Aquest número ha estat visat per la Censura governativa

Salvi
els
seus
ulls!

L'IRIDAL col·liri científic, guareix totes les malalties dels ulls. Un flascó 6 pessetes a totes les Farmacies. Demanéu l'interessant opuscle «Las enfermedades de los ojos» i us serà remés gratuïtament dirigint-vos a **J. URIACH i C.^{ia} S. A.** Apartat 632 = = = BARCELONA.

Llista d'adreces útils que recomanem

Advocats

LLUIS COMPANYS JOVER. Rambla Catalunya, 15, 1.er - Barcelona.

Cafés

GRAN CAFÉ DEL COMERÇ. — R. Ferran, 2 Lleida.

Cases de Canvi

M. SALA ROURE. — Rambla Ferran, 4, pral. - Telèfon, 518 - Lleida.

Corredors de Comerç

ENRIC BORRÁS MELGOSA. — Clot de les Monges, 8 pral- 2.ª - Telèfon, 499 - Lleida.

MARIUS SOL MESTRE. — De 10 a 1, Banc d'Espanya - Rambla d'Aragó, C., entressol - Lleida.

Electricistes

CLAUDI BAIGET.-Maquinària i materials elèctrics, vendes al major i detall. — Plaça Llibertat, 2 Telèfon, 38 - Lleida.

OCTAVI PEREÑA. — Màquines i material elèctric. - Baixada de la Trinitat, 6 - Lleida.

MIQUEL RIBELLES.-Fars i instal·lacions elèctriques per a llum i força. - Parallamps, Acumuladors, Transformadors i Reparació de Gramòfons. - Clavell, 5. - Lleida.

Ferreteries

JOSEP ALMACELLAS. — Porxos de Baix, 11 i 12. - Lleida.

Fusteries

MOBLES FREXANET. — Rambla de Ferran, núm. 37. - Lleida.

Impremtes

IMPREMTA PAGÉS. — Avinguda Blondel, 53 Lleida.

Llevadores

MERCÉ BUSQUETS. — Professora en parts i Cirurgiana. — Plaça Constitució, 4, 4^{art} - 1.ª, Telèfon 457.—Lleida.

Merceries

EMILI DURÓ SOLANES.—Magatzems de Merceria i novetats. - Plaça Sal, 8 - Telèfon. 302. Lleida

Metges

E. TWOSE. — Especialista en enfermetats de la boca i dents. - Telèfon, 367. - Plaça de la Sal, 17 principal - Lleida.

Mosaics

FRANCESC NADAL. — Fàbrica de Mosaics (la més antiga de la Capital) Passeig de Prat de la Riba. - Telèfon, 546. - Lleida.

Música i Pianos

JOAN GUARRO.—Cavallers, 66. - Lleida.

Recaders i Transports

LA PALLARESA. — Agència de Transports. — Carrer Cabrinetty, 15 - Lleida. - Telèfon, 232.

R. SETÓ I FILLS. — Recaders directes i diaris a Barcelona en combinació amb les poblacions més importants d'Espanya. - Barcelona: Montesion 17. - Lleida: Estererfa, 4.

Tallers

CICLES MAZARICO. — Bicycletes varies marques. - Accesoris, Vendes al comptat i a termini. Rambla de Ferran, 11. - Lleida.

JOAN VILA.—Tallers de Fundició i Maquinària. Cardenal Remolins, 8 - Telèfon, 107. - Lleida.

Tocineries

RAMÓN FARRÉ.—Tocineria. - Especialitats en pernills, embutits i mantegues. Carme, 62. - Lleida.

IMPREMTA "JOVENTUT"
 Treballs de tota mena
 Blondel, 7 **LLEIDA.**

FÀBRICA DE MOSAICS HIDRÀULICS

JOSEP PUJOL

Carretera de Barcelona (Plaça Murmuradors) - Teléfon n.º 234

LLEIDA

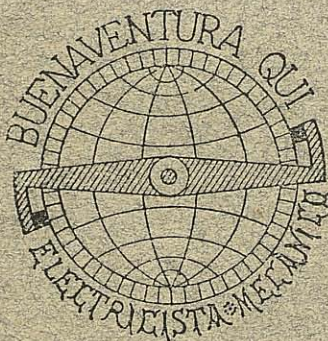
COMERCIANTS!

anuncieu a la

REVISTA

"LLEIDA"

Carre del Carme, n.º 85

LLEIDA

Pauli Costa

Reparació de bàscules

Treball garantit per dos anys

Taller: Passeig Pi i Margall, 14

Per encàrregs: Teléfon, 560

LLEIDA

"La Industria Leridana"

Fàbrica d'Anissats

LICORS - XAROPS - SABÓ - OLIS D'OLIVA I DE BRISA

PERE MOR

Especialitats de la Casa «ANIS MOR» i Gran Licor Estomacal «WILSON»
 Agent exclusiu del Xampany «MONTANER»

Destileria y Fàbriques: CARRETERA DE BARCELONA.—Despatx: CABRINETY, 30

TELÉFONS. { Despatx, 56.
 Fàbriques, 225. **LLEIDA**

J. GIGÓ

CONSTRUCTOR
 D'OBRES
 ACADEMIA 10 LLEYDA

Telefon 427

CARLES I LLUIS GENÉ

COMISSIONATS PRINCIPALS

De la companyia de segurs contra incendis LA CATALANA

Blondel lletra E, 1.er LLEIDA Telefon núm. 259

LA MILLOR CASA DE MOBLES

“ ARMENGOL ”

Nom Comercial Registrat

Rambla de Ferran, 16. Telefon, 103
 (Baixos de la Fonda d'Espanya) LLEIDA.